
Basiskennis Boekhouden

Henk Fuchs
Sarina van Vlimmeren

Noordhoff Uitgevers

BKB

Derde druk

Basiskennis Boekhouden

Basiskennis Boekhouden

Henk Fuchs

Sarina van Vlimmeren

Derde druk

Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten

Opmaak binnenwerk: Zefier Tekstverwerking, Breda
Ontwerp omslag: G2K Groningen/Amsterdam
Omslagillustratie: iStockphoto

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

Deze uitgave is gedrukt op FSC-papier.

0 / 12

© 2012 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978-90-01-84084-6
ISBN 978-90-01-81652-0
NUR 786

Woord vooraf

De Nederlandse Associatie voor Praktijkexamens ('de Associatie') organiseert op diverse momenten in het jaar examens voor het in ons land erkende Praktijkdiploma Boekhouden (PDB). Voor het behalen van dit diploma moeten examens worden afgelegd voor de volgende modules:

- Basiskennis Boekhouden (BKB).
- Basiskennis Calculatie (BKC).
- Financiële administratie.
- Kostprijscalculatie.
- Bedrijfseconomie.
- Periodeafsluiting.

De uitgave *Basiskennis Boekhouden* is toegespitst op het onderdeel van het examen Basiskennis Boekhouden (BKB) waarin de kennis van het boekhouden wordt getoetst zonder daarbij gebruik te maken van een specifiek boekhoudprogramma. Dit onderdeel omvat:

- Het journaliseren van een aantal financiële feiten.
- Het beantwoorden van enkele theorievragen.
- Het samenstellen van een grootboekrekening.

Daarnaast is de in deze uitgave besproken stof van groot belang voor een juiste uitwerking van de opdrachten in het andere onderdeel van het examen Basiskennis Boekhouden (BKB): Computerboekhouden. Dit examenonderdeel wordt geëxamineerd aan de hand van het computerprogramma Accountview. De bij Noordhoff Uitgevers bv verschenen uitgave *Computerboekhouden voor BKB* bevat met name de technische aspecten van dit computerprogramma.

Deze derde druk van *Basiskennis Boekhouden* sluit volledig aan bij de meest actuele eisen van de Associatie, die zijn opgenomen in het nieuwe examenprogramma op basis waarvan in januari 2013 voor het eerst zal worden geëxamineerd. Daarmee is de methode nu ook uitermate geschikt voor MBO-studenten die een financieel-administratieve opleiding op niveau 3 of 4 volgen. De Associatie heeft namelijk, in samenwerking met de Stichting Praktijkleren, het nieuwe examenprogramma zo ontwikkeld dat het daarmee ook aansluit bij de betrokken kwalificatiedossiers van het MBO.

In *Basiskennis Boekhouden* besteden we veel aandacht aan de didactiek, waardoor dit tekstboek zeer geschikt is voor zelfstudie. Kenmerken van het tekstboek zijn:

- Korte theoretische uiteenzettingen.
- Veel voorbeelden.
- Trefwoorden in de marge.
- Per hoofdstuk een samenvatting en een zelftoets.
- Uitwerkingen van de zelftoetsen achterin het boek.
- Register met vaktermen achterin het boek.

Aan het eind van elke paragraaf geven we in de marge aan welke opgaven precies aansluiten op de in die paragraaf besproken stof. De opgaven zijn gebundeld in de uitgave *Basiskennis Boekhouden, Opgaven- en werkboek* op A-4 formaat met multoperforatie. Door gebruik te maken van de toegevoegde werkbladen kan het tempo bij het uitwerken van de opgaven worden verhoogd, terwijl ook een geordend geheel van uitwerkingen ontstaat. Bij het opgaven- en werkboek verschijnt ook *Basiskennis Boekhouden, Uitwerkingen*.

Voor verdere informatie over de uitgave *Basiskennis Boekhouden* kunt u de bijbehorende website raadplegen: www.bkb.noordhoff.nl

De kopij van het tekstboek is doorgelezen door Mariëlle de Kock, docent bij Hogeschool Markus Verbeek Preahep. Wij zijn haar bijzonder erkentelijk voor het 'meedenken' en het commentaar.

Opmerkingen over de inhoud van deze uitgave die kunnen leiden tot verbeteringen in een volgende druk, zullen wij in dank ontvangen.

Mogen wij u daarom vragen uw op- en aanmerkingen door te geven aan de uitgever?

Het adres is:

Noordhoff Uitgevers bv,
Afdeling Hoger Onderwijs,
Antwoordnummer 13, 9700 VB Groningen.

E-mail kunt u richten aan:
info@noordhoff.nl

Ook rechtstreeks contact met ons stellen we op prijs. Daartoe de volgende e-mailadressen:

scripta@telenet.be

sarina@vanvlimmeren.be

Hoogstraten/Essen, voorjaar 2012

Henk Fuchs

Sarina van Vlimmeren

'De Coöperatie Nederlandse Associatie voor Praktijkexamens u.a. verklaart dat in dit studieboek het examenprogramma van het examen Basiskennis Boekhouden als onderdeel van het Praktijkdiploma Boekhouden volledig is verwerkt. De coöperatie doet hiermee geen uitspraak over de didactiek en de correcte verwerking van de vakinhoud.'

Inhoud

- 1 Inventaris en balans 1**
 - 1.1 Bezittingen, schulden en eigen vermogen 1
 - 1.2 Inventaris 5
 - 1.3 Balans 9
 - Samenvatting hoofdstuk 1 11
 - Zelftoets hoofdstuk 1 12

- 2 Veranderingen in de balans 13**
 - 2.1 Veranderingen in bezittingen en schulden 13
 - 2.2 Veranderingen in bezittingen, schulden en eigen vermogen 19
 - 2.3 Winst-en-verliesrekening 27
 - Samenvatting hoofdstuk 2 30
 - Zelftoets hoofdstuk 2 31

- 3 Grootboek 33**
 - 3.1 Grootboekrekeningen 33
 - 3.2 Openen van grootboekrekeningen 35
 - 3.3 Verwerken van nieuwe financiële feiten op grootboekrekeningen 37
 - 3.4 Hulprekeningen van het Eigen vermogen 43
 - Samenvatting hoofdstuk 3 49
 - Zelftoets hoofdstuk 3 51

- 4 Kolommenbalans 53**
 - 4.1 Proefbalans en saldibalans 53
 - 4.2 Kolommenbalans 58
 - 4.3 Afsluiten en heropenen van grootboekrekeningen 60
 - Samenvatting hoofdstuk 4 63
 - Zelftoets hoofdstuk 4 64

- 5 Rangschikking van grootboekrekeningen 65**
 - 5.1 Decimale rekeningenstelsel 65
 - 5.2 Rekeningenschema voor een eenvoudige handelsonderneming (eenmanszaak) 70
 - Samenvatting hoofdstuk 5 72
 - Zelftoets hoofdstuk 5 73

- 6 Journaliseren 75**
 - 6.1 Journaalposten 75
 - 6.2 Journaal 83
 - 6.3 Kruisposten 88
 - Samenvatting hoofdstuk 6 92
 - Zelftoets hoofdstuk 6 93

7	Belastingen	95
7.1	Drie groepen belastingen	95
7.2	Omzetbelasting	98
	Samenvatting hoofdstuk 7	108
	Zelftoets hoofdstuk 7	109
8	Inkoop- en verkoopretouren	111
8.1	Inkoopretouren	111
8.2	Verkoopretouren	114
	Samenvatting hoofdstuk 8	116
	Zelftoets hoofdstuk 8	117
9	Bijzonderheden over in- en verkopen	119
9.1	Kortingen bij inkopen	119
9.2	Kortingen bij verkopen	122
9.3	Oninbare vorderingen	125
	Samenvatting hoofdstuk 9	127
	Zelftoets hoofdstuk 9	128
10	Voorinkopen en voorverkopen	131
10.1	Algemeen	131
10.2	Boeking van voorinkopen	133
10.3	Boeking van voorverkopen	136
	Samenvatting hoofdstuk 10	138
	Zelftoets hoofdstuk 10	140
11	Grootboekrekening Privé	143
11.1	Privéonttrekkingen en privétoevoegingen	143
11.2	Grootboekrekening Privé en kolommenbalans	148
	Samenvatting hoofdstuk 11	151
	Zelftoets hoofdstuk 11	152
12	Permanence in voorraad en brutowinst	153
12.1	Kenmerken van de permanence	153
12.2	Voorraadverschillen	156
12.3	Gescheiden ontvangst goederen en facturen	159
	Samenvatting hoofdstuk 12	162
	Zelftoets hoofdstuk 12	164
13	Permanence in kosten	165
13.1	Kosten en uitgaven	165
13.2	Permanence bij vooruitbetaalde kosten	167
13.3	Permanence bij achteraf betaalde kosten	170
	Samenvatting hoofdstuk 13	173
	Zelftoets hoofdstuk 13	174
14	Permanence in baten	175
14.1	Baten en ontvangsten	175
14.2	Permanence bij vooruitontvangen baten	176
14.3	Permanence bij achteraf ontvangen baten	178
	Samenvatting hoofdstuk 14	181
	Zelftoets hoofdstuk 14	182

- 15 Personeelskosten 183**
 - 15.1 Personeelskosten 183
 - 15.2 Socialezekerheidswetten 190
 - Samenvatting hoofdstuk 15 193
 - Zelftoets hoofdstuk 15 194

- 16 Interest 195**
 - 16.1 Interestkosten 195
 - 16.2 Interestbaten 200
 - Samenvatting hoofdstuk 16 201
 - Zelftoets hoofdstuk 16 202

- 17 Vaste activa 203**
 - 17.1 Aankoop vaste activa 203
 - 17.2 Afschrijvingskosten vaste activa 205
 - 17.3 Verkoop en inruil vaste activa 210
 - 17.4 Afwikkeling verzekeringsclaims 216
 - Samenvatting hoofdstuk 17 217
 - Zelftoets hoofdstuk 17 218

- 18 Kolommenbalans met voorafgaande journaalposten 219**
 - 18.1 Voorafgaande journaalposten 219
 - 18.2 Vergeten posten 221
 - 18.3 Corrigeren van onjuiste journaalposten 224
 - 18.4 Voorraadverschillen en kasverschillen 227
 - 18.5 Kolommenbalans met voorafgaande journaalposten – een voorbeeld 229
 - Samenvatting hoofdstuk 18 231
 - Zelftoets hoofdstuk 18 232

- 19 Dagboeken 233**
 - 19.1 Ordenen van financiële feiten 233
 - 19.2 Werken met dagboeken 236
 - 19.3 Dagboeken – een voorbeeld 240
 - 19.4 Twee bijzondere bankposten 247
 - Samenvatting hoofdstuk 19 250
 - Zelftoets hoofdstuk 19 251

- 20 Subadministraties 255**
 - 20.1 Belang van subadministraties 255
 - 20.2 Debiteurenadministratie 256
 - 20.3 Crediteurenadministratie 259
 - 20.4 Andere subadministraties 261
 - 20.5 Eindschema boekhouding 263
 - Samenvatting hoofdstuk 20 264
 - Zelftoets hoofdstuk 20 265

- 21 Geautomatiseerde boekhouding 267**
 - 21.1 Boekhouden met de computer 267
 - 21.2 E-bankieren 271
 - Samenvatting hoofdstuk 21 275
 - Zelftoets hoofdstuk 21 276

22	Administratieve organisatie	277
22.1	Goederenstroom en geldstroom	277
22.2	Functiescheiding en taakverdeling	280
22.3	Interne controle	282
	Samenvatting hoofdstuk 22	285
	Zelftoets hoofdstuk 22	286
23	Rechtsvormen	287
23.1	Soorten rechtsvormen	287
23.2	Eenmanszaak	289
23.3	Vennootschap onder firma en maatschap	290
23.4	Naamloze vennootschap en besloten vennootschap	292
23.5	Vereniging en stichting	294
	Samenvatting hoofdstuk 23	296
	Zelftoets hoofdstuk 23	297
24	Eigen vermogen	299
24.1	Algemeen	299
24.2	Eigen vermogen eenmanszaak	300
24.3	Eigen vermogen vennootschap onder firma (vof)	301
24.4	Eigen vermogen naamloze vennootschap en besloten vennootschap (nv en bv)	306
24.5	Rekening-courant directie bv	311
	Samenvatting hoofdstuk 24	313
	Zelftoets hoofdstuk 24	314
25	Vreemd vermogen	315
25.1	Algemeen	315
25.2	Vreemd vermogen op lange termijn	316
25.3	Vreemd vermogen op korte termijn	317
25.4	Voorzieningen	321
25.5	Leasing	322
25.6	Faillissement en surseance van betaling bij besloten vennootschap	323
	Samenvatting hoofdstuk 25	325
	Zelftoets hoofdstuk 25	327
26	Bijzondere onderwerpen	329
26.1	Privacywetgeving	329
26.2	Archivering	332
26.3	Elektronische archivering	336
	Samenvatting hoofdstuk 26	338
	Zelftoets hoofdstuk 26	339
	Uitwerkingen zelftoetsen	341
	Register	377

Inventaris en balans

1

- 1.1 Bezittingen, schulden en eigen vermogen
- 1.2 Inventaris
- 1.3 Balans

■ ■ ■ 1.1 Bezittingen, schulden en eigen vermogen

Bezittingen

Als je wil weten hoe rijk je bent, moet je het totale bedrag van al je bezittingen en van al je schulden bepalen.

Bij *bezittingen* kan je denken aan het geld dat in je portemonnee of spaarvarken zit of aan het geld dat je op een spaarrekening bij een bank hebt staan. Maar ook je kleding, fiets, surfplank, boeken, cd-speler, iPad e.d. zijn bezittingen.

Schulden

Een *schuld* heb je als je van een vriend of vriendin geld hebt geleend, dat je nog moet terugbetalen. Een schuld ontstaat ook als je bij je vader een voorschot hebt genomen op je zakgeld voor de volgende maand.

Wanneer je *op een bepaald moment* het verschil bepaalt tussen het totaal van de bezittingen en het totaal van de schulden, ken je jouw 'rijkdom' op dat moment.

Voorbeeld 1.1

Gino de Waal in Dongen heeft op 1 september 2011 de volgende bezittingen.

Bezittingen

Dvd-speler	€	200
Boeken	-	300
Fiets	-	150
Kleding	-	1.300
Tegoed bij de bank	-	430
Geld in portemonnee (= kasgeld)	-	70
	+	
Totaal van de bezittingen	€	<u>2.450</u>

Op 1 september 2011 heeft Gino de volgende schulden.

Schulden

Schuld aan zijn vader	€	140
Schuld aan een vriend	-	10
	+	
Totaal van de schulden	€	<u>150</u>

Gevraagd

Bereken de 'rijkdom' van Gino de Waal op 1 september 2011.

Uitwerking

Op 1 september 2011 is bij Gino:

- het totaal van de bezittingen € 2.450
- het totaal van de schulden - 150

De 'rijkdom' van Gino op 1 september 2011 is dus € 2.300

Eigen vermogen

In plaats van 'rijkdom' zeggen we meestal '*eigen vermogen*'.
We kunnen dus kortweg zeggen:

$$\text{Bezittingen} - \text{Schulden} = \text{Eigen vermogen}$$

Om te weten hoe groot je eigen vermogen is, moet je dus het volgende doen:

- je stelt vast *welke* bezittingen en schulden je hebt;
- je berekent het *bedrag* (= de waarde) van de verschillende bezittingen;
- je berekent het *bedrag* van de diverse schulden;
- ten slotte trek je van het totale bedrag van de bezittingen het totale bedrag van de schulden af.

Opmerkingen

1 In voorbeeld 1.1 hebben we het eigen vermogen van Gino de Waal berekend op 1 september 2011.
De berekening van het *eigen vermogen* geldt altijd voor *één bepaald moment!*

2 We zeggen nog maar eens dat het eigen vermogen gelijk is aan de totale waarde van de *bezittingen* verminderd met de totale waarde van de *schulden*.

Het eigen vermogen is dus niet gelijk aan de hoeveelheid *geld* in de portemonnee en op de bank. In voorbeeld 1.1 zie je dit duidelijk. Het eigen vermogen in dit voorbeeld is € 2.300 en is dus veel groter dan de hoeveelheid geld op de bankrekening en in de portemonnee (€ 430 + € 70 = € 500)!

Zo heeft de familie Brenninkmeijer – op de eerste plaats in de Quote 500 – echt geen € 15 miljard in bankbiljetten in een kluis liggen (zie blz. 4).

Opgaven 1.1 – 1.4

001 · 001
**FAMILIE
BRENNINKMEIJER**
€ 15 MILJARD +20,2%
C&A

De familie Brenninkmeijer is de rijkste familie van Nederland en tevens de beroedste niet. Om Quote bij te staan in de rekensom voor de 500, hebben de Brenninkmeijers besloten de omzet- en winstcijfers van hun kledingketen C&A voortaan te openbaren. Een radicale ommezwaai. In de 165 jaar dat de veredelde textielsupermarkten bestaan, deed de familie er het zwijgen toe. Maar op 25 april 2006 werd in het Duitse plaatsje Essen eindelijk openheid van zaken gegeven. In 2005 sloegen de C&A-kassa's een omzet van € 5,2 miljard aan. De winst die overbleef: iets meer dan € 0,5 miljard. Netjes, maar uiteraard nog lang niet genoeg. Om de geldhonger te stillen gaan de Brenninkmeijers 120 tot 150 nieuwe winkels openen, waarbij vooral wordt ingezet op de Oost-Europese markt. Ook in Rusland wil C&A gaan groeien. De ene vestiging die de familie er nu bestiert, loopt goed en dus wordt ook daar naarstig naar geschikte winkelpanden gezocht. In Nederland gaat het al beter met

'DE
COLLEC-
TIE VAN
TOEN, DIE
WAS HET,
ZEG
MAAR,
NET NIET'

een woordvoerder
van C&A (NR.1)

de keten. In de jaren negentig verkeerden de Hollandse vestigingen in zwaar weer door een verouderde collectie en sleetse winkelinrichting. Een woordvoerder: 'Tja, de collectie van toen, die was het, zeg maar, steeds nét niet'. Maar ook hier is de weg omhoog gevonden, mede dankzij de hippe collectie van ontwerper annex zanger van het betere levenslied Jan Smit. Behalve in kleding zit de familie in investeringen. Met hun fondsen Egeria I en, hoe verrassend, Egeria II wordt geld gepompt in allerlei bedrijven, waaronder krokettenfabriek Ad van Geloven, toilettenfabriek Vendor, Koninklijke Ahrend en telecombedrijf Scarlet van Paul Gelderloos (nr.206). Familieleden die het bedrijf in willen, worden klaargestoomd in het *Family Training Program*. Tijdens die training wordt er één ijzeren regel in gestampt: over geld praten is asociaal, geld verdienen daarentegen het hoogst haalbare goed. De € 2,5 miljard die de familie dit jaar stijgt, heeft zij echter niet in één enkel jaar binnengehaald. In de overkoepelende familie-investerings-bv Copra bleek bij nadere bestudering nóg meer geld te zitten dan wij eerder dachten.

Over rijkdom gesproken

■ ■ ■ 1.2 Inventaris

Ook voor een onderneming kunnen we een overzicht van bezittingen en schulden opstellen.

Inventaris

Het overzicht met alle bezittingen en schulden met de daarbij behorende bedragen per een bepaalde datum noemen we de *inventaris*. De werkzaamheden die nodig zijn voor het samenstellen van zo'n overzicht, noemen we inventariseren.

Handels- onderneming Eenmanszaak

Hieronder geven we een eenvoudig voorbeeld van een inventaris voor een handelsonderneming in de vorm van een eenmanszaak.

Een *handelsonderneming* koopt goederen in met de bedoeling deze goederen – meestal in dezelfde vorm – met winst te verkopen.

We spreken van een *eenmanszaak* als de onderneming eigendom is van één persoon, en er geen scheiding is tussen het eigen vermogen van de zaak en het privé eigen vermogen.

Ook voor een onderneming geldt:

Bezittingen – Schulden = Eigen vermogen

Het eigen vermogen is het vermogen dat de eigenaar zelf in zijn/haar onderneming heeft geïnvesteerd.

■ Voorbeeld 1.2

Anne-Marie Crielaard heeft een stoffenboetiek in Moergestel.

Op 1 september 2011 heeft zij de volgende bezittingen.

Bezittingen

Winkelpand	€	200.000
Bedrijfsinrichting	-	35.000
Vorraad goederen:		
• wollen stoffen	€	23.000
• zijden stoffen	-	11.000
• acryl stoffen	-	6.000
		<hr/>
	-	40.000
Te vorderen van klanten:		
• Pieter Teune, Zevenbergen	€	5.000
• Carla Waalboer, Tilburg	-	6.700
• Johannes Verhey, Dongen	-	2.300
		<hr/>
	-	14.000
Tegoed op de rekening bij de Rabobank	-	8.000
Kasgeld	-	3.000
		<hr/>
Totaal van de bezittingen	€	<u>300.000</u>

Anne-Marie heeft op 1 september 2011 de volgende schulden.

Schulden

5% Hypothecaire lening	€	120.000
Te betalen aan leveranciers:		
• Schraven BV, Dordrecht	€	12.000
• Firma Van Aa en Melse, Made	-	8.000
		<hr/>
	-	20.000
Totaal van de schulden	€	<hr/> <u>140.000</u>

Gevraagd

Bereken het bedrag dat Anne-Marie zelf in haar onderneming heeft geïnvesteerd. Hoe noemen we dit bedrag?

Uitwerking

Wanneer we het verschil bepalen tussen het totaal van de bezittingen en het totaal van de schulden, weten we welk bedrag Anne-Marie zelf in haar onderneming heeft geïnvesteerd.

Haar geïnvesteerd bedrag is € 300.000 – € 140.000 = € 160.000.

We noemen dit het eigen vermogen.

Toelichting bij enkele bezittingen en schulden in voorbeeld 1.2

1 De bezitting 'Te vorderen van klanten' geven we meestal aan met 'Debiteuren'.

Debiteuren

Debiteuren zijn klanten (= afnemers) van wie een onderneming nog geld krijgt.

2 Een tegoed bij een bank geven we meestal aan met de naam van de bank: Rabobank, ING Bank, ABN AMRO, enz.

3 In plaats van 'Kasgeld' spreken we meestal over 'Kas'.

Hypothecaire lening

4 Een *hypothecaire lening* is een lening met een onroerende zaak (gebouw, stuk grond) als onderpand (zekerheid). Als zekerheid voor de geldgever verstrekt de geldnemer een hypotheekrecht op een onroerende zaak, die eigendom is van de geldnemer.

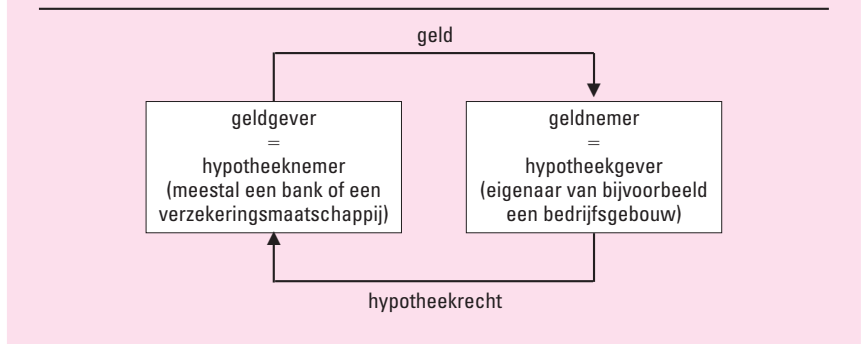
Het hypotheekrecht is een zakelijk zekerheidsrecht. Dit betekent dat de geldgever het recht heeft een onroerende zaak in het openbaar te laten verkopen als de geldnemer zijn verplichtingen niet nakomt. Uit de opbrengst van de verkochte onroerende zaak incasseert de geldgever vervolgens zijn nog openstaande vordering op de geldnemer.

Er geldt dus:

- de geldgever = de hypotheeknemer (meestal een bank of een verzekeringsmaatschappij), en
- de geldnemer = de hypotheekgever (de eigenaar van bijvoorbeeld een bedrijfsgebouw).

In figuur 1.1 laten we dit nog eens zien.

Figuur 1.1 De relatie tussen hypotheeknemer en hypotheekgever

De geldnemer vermeldt de hypothecaire lening onder de schulden.

- 5 De schuld 'Te betalen aan leveranciers' geven we in het algemeen aan met 'Crediteuren'.

Crediteuren

Crediteuren zijn leveranciers aan wie een onderneming nog geld moet betalen.

- 6 In dit hoofdstuk verstaan we onder 'inventaris' een overzicht van alle bezittingen en schulden van de onderneming.

De term 'inventaris' wordt ook vaak gebruikt in een wat beperktere betekenis. We denken dan uitsluitend aan de bezittingen in een bepaalde afdeling. Zo noemen we alle bureau's, kasten, computers, kopieerapparaten e.d. in het kantoor de kantoorinventaris. Andere voorbeelden van inventaris in een beperktere betekenis zijn de magazijninventaris en de winkelinventaris.

De bezitting 'Bedrijfsinrichting' in voorbeeld 1.2 kunnen we dus ook 'Bedrijfsinventaris' noemen.

■ ■ De verkorte inventaris

Wanneer er veel soorten goederen zijn of vorderingen op een groot aantal afnemers (= debiteuren) dan wel schulden aan een groot aantal leveranciers (= crediteuren), wordt de inventaris erg omvangrijk en daardoor minder overzichtelijk.

Verkorte inventaris

De onderneming neemt dan op de *verkorte inventaris* voor deze posten (goederenvoorraad, debiteuren en crediteuren) de totaalbedragen op en verwijst voor de specificaties naar bijlagen.

■ Voorbeeld 1.3

We maken gebruik van het overzicht van de bezittingen en schulden van Anne-Marie Crielaard op 1 september 2011 (zie blz. 5 en 6).

Gevraagd

Stel de verkorte inventaris per 1 september 2011 voor Anne-Marie Crielaard samen.

Vermeld bij de voorraad goederen, de debiteuren en de crediteuren het totaalbedrag en maak in drie bijlagen de specificaties bij deze posten.

Uitwerking

De gevraagde overzichten zien er als volgt uit.

Inventaris per 1 september 2011

<i>Bezittingen</i>			
Winkelpand	€	200.000	
Bedrijfsinrichting	-	35.000	
Voorraad goederen, volgens bijlage I	-	40.000	
Debiteuren, volgens bijlage II	-	14.000	
Rabobank	-	8.000	
Kas	-	3.000	
		<hr/>	
Totaal van de bezittingen			€ 300.000
<i>Schulden</i>			
5% Hypothecaire lening	€	120.000	
Crediteuren, volgens bijlage III	-	20.000	
		<hr/>	
Totaal van de schulden			- 140.000
			<hr/>
Eigen vermogen			€ 160.000
			<hr/>

Bijlage I

Goederenstaat per 1 september 2011

Wollen stoffen	€	23.000
Zijden stoffen	-	11.000
Acryl stoffen	-	6.000
		<hr/>
Totaal	€	40.000
		<hr/>

Bijlage II

Debiteurenstaat per 1 september 2011

Pieter Teune, Zevenbergen	€	5.000
Carla Waalboer, Tilburg	-	6.700
Johannes Verhey, Dongen	-	2.300
		<hr/>
Totaal	€	14.000
		<hr/>

Bijlage III

Crediteurenstaat per 1 september 2011

Schraven BV, Dordrecht	€	12.000
Firma van Aa en Melse, Made	-	8.000
		<hr/>
Totaal	€	20.000
		<hr/>

Opgaven 1.5 – 1.7

■ ■ ■ 1.3 Balans

Aan de hand van de inventaris kunnen we de balans opstellen.

Balans

Een balans is een overzicht van de bezittingen, de schulden en het eigen vermogen op een bepaald moment.

Debet en credit

Meestal stellen we de balans op in de *scontrovorm*. Dit betekent dat we de balans verdelen in een linkerkant en een rechterkant. De linkerkant noemen we de *debetkant*. De rechterkant staat bekend als de *creditkant*. Op de debetkant plaatsen we de bezittingen en op de creditkant de schulden en het eigen vermogen.

■ Voorbeeld 1.4

We maken gebruik van de gegevens op de verkorte inventaris per 1 september 2011 van Anne-Marie Crielaard (zie blz. 8).

Gevraagd

Stel de balans per 1 september 2011 van Anne-Marie Crielaard samen.

Uitwerking

De balans per 1 september 2011 van Anne-Marie kunnen we als volgt opstellen.

<i>Debet</i>	Balans per 1 september 2011		<i>Credit</i>
Winkelpand	€ 200.000	5% Hypothecaire lening	€ 120.000
Bedrijfsinrichting	- 35.000	Crediteuren	- 20.000
Voorraad goederen	- 40.000	Eigen vermogen	- 160.000
Debiteuren	- 14.000		
Rabobank	- 8.000		
Kas	- 3.000		
	<hr/>		<hr/>
	€ 300.000		€ 300.000
	<hr/>		<hr/>

In het algemeen komen we op de creditkant van de balans als volgorde tegen:

- eigen vermogen;
- schulden.

In dat geval ziet de balans per 1 september 2011 van Anne-Marie er als volgt uit.

<i>Debet</i>	Balans per 1 september 2011		<i>Credit</i>
Winkelpand	€ 200.000	Eigen vermogen	€ 160.000
Bedrijfsinrichting	- 35.000	5% Hypothecaire lening	- 120.000
Voorraad goederen	- 40.000	Crediteuren	- 20.000
Debiteuren	- 14.000		
Rabobank	- 8.000		
Kas	- 3.000		
	<hr/>		<hr/>
	€ 300.000		€ 300.000
	<hr/>		<hr/>

Voortaan houden we steeds deze volgorde op de creditkant van de balans aan.

Doordat het bedrag van het eigen vermogen op de balans aan de creditkant is opgenomen, zijn de tellingen van de balans aan beide kanten gelijk. Of, met andere woorden: de balans is in evenwicht. Immers:

Bezittingen – Schulden = Eigen vermogen

of

Bezittingen = Eigen vermogen + Schulden

Het algemene beeld van een balans in de scontroform is als volgt.

<i>Debet</i>	Balans		<i>Credit</i>		
Bezittingen	€	Eigen vermogen	€
			Schulden	-
	€		€

Opgaven 1.8, 1.9

■ ■ ■ Samenvatting hoofdstuk 1

- Een handelsonderneming is een onderneming die goederen inkoop met de bedoeling deze goederen (meestal in dezelfde vorm) met winst te verkopen.
- Een eenmanszaak is een onderneming die eigendom is van één persoon, en waarbij geen scheiding is tussen het eigen vermogen van de zaak en het privé eigen vermogen.
- Debiteuren zijn klanten van wie de onderneming nog geld tegoed heeft.
- Crediteuren zijn leveranciers aan wie de onderneming nog geld schuldig is.
- Een hypothecaire lening is een lening met een hypotheekrecht op een onroerende zaak (gebouw, stuk grond) als zekerheid.
Daarom noemen we het hypotheekrecht een zakelijk zekerheidsrecht.
- Een inventaris is een lijst van alle bezittingen en schulden, met vermelding van de hoeveelheden en de bedragen, per een bepaalde datum.
Aan de hand van de inventaris kunnen we de balans opstellen.
- Een balans is een overzicht van de bezittingen, de schulden en het eigen vermogen op een bepaald moment.
Het algemene beeld van een balans die is opgesteld in de scontroform, is als volgt.

<i>Debet</i>	Balans		<i>Credit</i>
Bezittingen	€	Eigen vermogen
			-
		
	€	Schulden
			-
		
	€	Eigen vermogen
			-
		

Bezittingen – Schulden = Eigen vermogen
 of
Bezittingen = Eigen vermogen + Schulden

Een balans is altijd in evenwicht!

■ ■ ■ Zelftoets hoofdstuk 1

Jean-Jacques Thierry heeft in Vollenhoven een schoenboetiek.

Op 1 januari 2012 beschikt hij over de volgende gegevens:

- de waarde van het winkelpand is € 390.000;
- op onderpand van het winkelpand is een hypothecaire lening gesloten, waarop nog € 130.000 moet worden afgelost;
- de waarde van de winkelinventaris is € 82.000;
- de waarde van de voorraad schoenen is € 36.000;
- de vorderingen op afnemers zijn:
 - € 320 op K. Veldman in Kampen,
 - € 640 op P. Talens in Meppel,
 - € 500 op R. Kalkman in Vollenhoven,
 - € 280 op B. Bakker in Kampen;
- de schulden aan leveranciers zijn:
 - € 9.200 aan Chaussure Exclusive BV in Zutphen,
 - € 2.700 aan Firma Schoen en Slop in Groningen;
- in kas is € 3.100;
- op de rekening bij de ING Bank staat € 12.100;
- aan de Rabobank is Jean-Jacques € 6.400 verschuldigd.

a Stel de debiteurenstaat per 1 januari 2012 samen.

b Stel de crediteurenstaat per 1 januari 2012 samen.

c Stel de inventaris per 1 januari 2012 samen.

NB

Bij de posten *Debiteuren* en *Crediteuren* moeten de eindbedragen van de onder **a** en **b** gevraagde staten worden vermeld.

d Stel de balans per 1 januari 2012 samen.